

56. Мешкова Т. А. Развитие человеческого капитала в контексте модернизации российской экономики: анализируя прошлое, оценивая настоящее, планируя будущее /Т.А. Мешкова // Вестник международных организаций. – 2010. – № 1.
57. Николаев О.В., Литвина Н.И. Инновационная экономика: сущность, человеческий капитал, зарубежный опыт: Основные понятия и концепции инновационной экономики / Lap Lambert Academic Publishing GmbH KG, 2013 – 172 с.
58. Капелюшников Р., Гимпельсон В.Е. Заседание экспертной группы №7 «Рынок труда, профессиональное образование, миграционная политика» / «Эволюция человеческого капитала в России», 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://2020strategy.ru/>.
59. Корицкий А.В. Введение в теорию человеческого капитала [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.sibupk.Hosk.su/Public/>.
60. Шапошник С.Б. Роль человеческого капитала в «электронном развитии» регионов России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eregion.ru/analiticheskie-materialy/rol-chelovecheskogo-kapitala-v-elektronnom-razvitii-regionov-rossii>.
61. Курбатов А. А., Лебедев Н. А. Проблемы управления человеческими ресурсами и их влияние на развитие финансовых отношений. – С. 345-349; Ким Д. В. Развитие системы управления человеческим капиталом в России С. 295 – 298. // Роль интеллектуального капитала в экономической, социальной и правовой культуре общества XXI века: сборник научных трудов участников Международной научно-практической конференции. – СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2015. – 554 с.
62. Хмелева Г.А. Человеческий капитал как условие формирования инновационной экономики региона: монография. Самара: САГМУ, 2012. – 170 с.
63. Stantcheva S. Optimal taxation and human capital policies over the life cycle. – National Bureau of Economic Research, 2015. – №. w21207.
64. Советов П.М., Кабичкин С.Е. / Человеческий капитал: Сущность, оценка, мотивация Lap Lambert Academic Publishing GmbH KG, 2013 – 172 с.
65. Gambardella A., Panico C., Valentini G. Strategic incentives to human capital //Strategic Management Journal. – 2015. – Т. 36. – №. 1. – С. 37-52.
66. Miller D., Xu X., Mehrotra V. When is human capital a valuable resource? The performance effects of Ivy League selection among celebrated CEOs // Strategic Management Journal. – 2015. – Т. 36. – №. 6. – С. 930-944.
67. Нуреев Р. М., Латов Ю. В. Человеческий и социальный капитал как основа современной экономики //Функциональный анализ и его приложения. – 2015. – Т. 49. – №. 2. – С. 70-78.
68. Aryee S. et al. Developing and Leveraging Human Capital Resource to Promote Service Quality Testing a Theory of Performance //Journal of management. – 2016. – Т. 42. – №. 2. – С. 480-499.
69. Пинчук Е. П. и др. Женщина в производственной сфере транспорта: экономика и «человеческий капитал». – 2015. // Е. П. Пинчук / London Review of Education and Science. – 2015. – № 2 (18), Vol. VII. – P. 268–273.
70. Adda J., Dustmann C., Gurlach J. S. Migrant Wages, Human Capital Accumulation and Return Migration // Unpublished manuscript. – 2015.
71. Artuz E. et al. A global assessment of human capital mobility: the role of non-OECD destinations // World Development. – 2015. – Т. 65. – С. 6-26.
72. Wantchekon L., Клаьнжа М., Novta N. Education and human capital externalities: evidence from colonial Benin // The Quarterly Journal of Economics. – 2015. – С. qjv004.
73. Леонидова Г.В. и др. Человеческий потенциал территорий: проблемы формирования и использования / Вологда – 2013. – 86 с.
74. Прока Н.И. и др. Формирование эффективного механизма управления человеческим капиталом в условиях обеспечения инновационного развития регионального аграрного сектора / Монография под ред. Проки Н.И. – Орел. – 2013. – 226 с.

Н. О. Юрина

канд. экон. наук

Донецкий национальный университет

ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ: СТАТИСТИЧНА СКЛАДОВА

Постановка проблеми. В сучасних умовах серед великої кількості факторів соціально-економічного розвитку важливу роль виконують підприємство та суб'єкти, які його здійснюють, – підприємці. Мобільний та динамічний підприємницький сектор обумовлює передумови формування якісних змін економічного та соціального характеру, що засновані на впровадженні інновацій та самоорганізації суб'єктів підприємства.

Роль підприємства проявляється в ефективній мобілізації та використанні ресурсів, впровадженні нових методів організації виробництва, рішенні соці-

альних проблем, формуванні нових ринкових секторів, розвитку конкуренції на вітчизняному ринку, забезпеченні податкових надходжень у бюджети, сприянні економічному розвитку.

На сучасному етапі розвитку економіки України, коли макроекономічна ситуація в країні підтверджена серйозним коливанням і впливу негативних факторів, суб'єкти різних організаційно-правових форм господарювання і видів діяльності знаходяться в пошуках нових ефективних методів розробки і реалізації управлінських рішень для здійснення підприємницької діяльності.

У цьому зв'язку виникає необхідність всебічного аналізу діяльності суб'єктів підприємництва. Тобто, напрямки розвитку діяльності суб'єктів підприємництва розробляються на основі комплексного аналізу показників діяльності суб'єктів підприємництва, в тому числі і статистичного. Він забезпечує раціоналізацію збору, обробки, аналізу інформації; підвищення ступеню розробленості системи показників підприємництва, методів аналізу та прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженням напрямків розвитку діяльності суб'єктів підприємництва в останні роки займається багато іноземних та вітчизняних вчених. Значний вклад у вивчення теоретичних основ підприємницької діяльності внесли З.С. Варналій [1], В.Я. Горфинкель [2], С.В. Мочерний [3]. Такі вчені, як, Н.П. Воронов [4], А.В. Головач [5], В.І. Ляшенко [6], І. Г. Мансуров [7] та ін. у своїх роботах систематизують інформаційно-аналітичне забезпечення та аналізують окремі показники діяльності суб'єктів підприємництва.

Не дивлячись на значну кількість досліджень у сфері підприємництва, залишаються недостатньо розробленими методичні основи аналізу діяльності суб'єктів підприємництва.

Метою статті є статистична оцінка підприємницької діяльності для розробки управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу. Поняття «підприємництво» включає економічні, юридичні, політичні, історичні та психологічні відношення.

З одного боку, підприємництво - це певний вид господарської діяльності, в основі якої лежить ряд умов та вимог (свобода в виборі напрямків діяльності, самостійність та відповідальність у прийнятті рішень, орієнтація на досягнення комерційного успіху).

З іншого боку, підприємництво – це певний стиль та тип поведінки, основними складовими якого є ініціатива, пошук нестандартних рішень, масштабність та ризик, ділова хватка.

З третього боку, підприємництво – це певна економічна функція, проявляється в забезпеченні розвитку та удосконаленні господарського механізму, постійних структурних змінах економіки, створенні інноваційної сфери [2, с. 6].

Відповідно до Господарського кодексу, підприємництво визначають як самостійну, ініціативну, систематичну, на свій ризик діяльність, яка здійснюється суб'єктами господарювання з метою досягнення економічних і соціальних результатів [8].

Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва України» (№ 4618-17 від 22.03.2012 р.) передбачені наступні критерії класифікації суб'єктів підприємництва за розміром [9]:

- мікропідприємствами визначають підприємства, в яких середня облікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує 10 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суму, що еквівалентна 2 млн євро, визначена за середнім річним курсом Національного банку України;

- малими (незалежно від організаційно-правової форми господарювання) визначаються підприємства, в яких середня облікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг)

за цей період не перевищує суму, що еквівалентна 10 млн євро, визначена за середнім річним курсом Національного банку України;

- середніми визначаються підприємства, в яких середня облікова чисельність працюючих за звітний рік становить від 50 до 250 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суму, що еквівалентна 10-50 млн євро, визначена за середнім річним курсом Національного банку України;

- великими визначаються підприємства, в яких середня облікова чисельність працюючих за звітний рік перевищує 250 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує суму, що еквівалентна 50 млн євро, визначена за середнім річним курсом Національного банку України.

Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва України» передбачено виділення у складі суб'єктів підприємництва мікропідприємств. Також змінено обсяги валового доходу від реалізації продукції: у малих підприємств - не повинен перевищувати 10 млн євро (раніше 70 млн грн), у великих - перевищує 50 млн євро (раніше 100 млн грн) [8,9].

Відповідно до ст. 55 Господарського кодексу України суб'єктами підприємницької діяльності в Україні є [8]:

- господарські організації – юридичні особи, державні, комунальні та інші підприємства, що створені відповідно до діючого Кодексу, а також інші юридичні особи, що здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці;

- філії, представництва, інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці), що утворені ними для виконання господарської діяльності.

Підприємництво, як явище суспільного життя, розвивається в певному, соціально-економічному та історичному середовищі. Саме тому для його безперервного відновлення необхідні певні умови. Можна виділити три основні групи таких передумов – правові, економічні та політичні [1, с. 27].

Правові передумови підприємництва базуються на законодавстві, нормативних актах, що розроблені у країні. Вони мають створити для всіх учасників ринкових відношень однакові «правила гри», тобто запропонувати однакові права та повну економічну свободу, не припускати втручання органів державного управління в господарську діяльність суб'єктів, за виключенням законодавчо обговорених випадків. Тобто підприємці можуть діяти самостійно та вільно в межах закону.

Економічні передумови підприємництва заключаються в тому, що в суспільстві повинні функціонувати багатосуб'єктні власники. Це буде сприяти свободі підприємницької діяльності, можливості на свій страх та ризик приймати рішення щодо використання майна, продукції, прибутку, вибору господарських контрагентів. У зв'язку з цим на основі створення економічних передумов у нашій країні відбуваються приватизація власності, демонополізація господарської діяльності.

Політичні передумови підприємництва заключаються в створенні в країні сприятливого політичного клімату для підприємництва. Цього можна досягти на основі розробки та реалізації стабільної політики в країні.

Органи влади повинні захищати всі види власності, в тому числі інтелектуальну (винаходи, новаторство, нові методи організації), а також створювати сприятливі умови для розвитку підприємництва: спрощення та прискорення процедури відкриття і реєстрації підприємств; захист підприємця від державного бюрократизму; удосконалення податкового законодавства у напрямку мотивації виробничої підприємницької діяльності, розвитку сумісної діяльності вітчизняних підприємців з іноземними. Створення регіональних центрів підтримки малого підприємництва, удосконалення методів обліку та форм статистичної звітності.

Дослідження особливостей та закономірностей розвитку суб'єктів підприємництва, ефективність управління розвитком їх діяльністю залежать від системи статистичного забезпечення, що включає джерела статистичної інформації, систему показників діяльності підприємницьких структур, методи її аналізу, моделювання та прогнозування.

Тобто, ефективність управління діяльністю суб'єктів підприємництва залежить від раціональності процесів збору, обробки та використання інформації, ступеня розробки системи показників, що характеризують цю діяльність, методів прийняття управлінських рішень. Наведені факти підкреслюють провідне місце статистики, статистичного аналізу та економіко-статистичних методів в процесі прийняття рішень для управління підприємницькою діяльністю та формують систему статистичного забезпечення управління цим об'єктом.

Комплексно дослідити та оцінити показники діяльності підприємництва можна в разі наявності своєчасної, якісної та достовірної інформації. Важливими вимогами до статистичної інформації є точність та актуальність. Статистичний аналіз, як і будь який інший, повинен базуватися на реальних даних, щоб напрямки, які розроблені на його основі, застосовувались відповідно до певної ситуації.

Інформація щодо стану та розвитку підприємства є важливим інструментом у процесі розробки соціальної та економічної політики країни. Дані про розвиток підприємництва надають суб'єкти підприємництва, які заповнюють обов'язкову державну фінансову та статистичну звітність. При цьому, основною задачею складання звітності є пошук резервів подальшого розвитку та удосконалення функціонування підприємства, що досягається на основі аналізу показників діяльності суб'єктів підприємництва.

Основними джерелами статистичної інформації для аналізу підприємницької діяльності та обґрунтування управлінських рішень є статистична та фінансова звітність суб'єктів підприємництва: форма 1- підприємство (річна та коротка) «Структурне обстеження підприємств», форма 1-м «Баланс суб'єкта малого підприємства», форма 2-м «Звіт про фінансові результати», форма № 1-споживання «Обстеження споживання продуктів та послуг у виробництві продукції (робіт та послуг).

Узагальненими даними офіційної статистики є: звіти державних органів статистики про розвиток

суб'єктів підприємництва за регіонами, видами економічної діяльності та організаційно-правовими формами господарювання в динаміці, які наведені в бюлетенях («Показники Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України», «Розвиток підприємництва Донецької області», «Основні економічні показники діяльності підприємств-суб'єктів підприємницької діяльності»), статистичних щорічників («Регіони України», «Україна в цифрах», «Діяльність підприємств-суб'єктів підприємницької діяльності», «Маллий бізнес України»), економічних доповідях.

Виконання комплексного аналізу діяльності суб'єктів підприємництва передбачає розробку системи показників: діяльності підприємництва, значення підприємництва в соціально-економічному розвитку країни, результатів та ефективності функціонування підприємництва, інвестиційної активності підприємств.

Дані табл. 1 характеризують, що за період 2002-2012 рр. частка зайнятих підприємницькою діяльністю в економічному активному населенні не перевищує 47,4%, щорічно знижуючись і склавши в 2012 р. 35,8%, тобто підприємницький сектор до теперішнього часу лише частково вирішує проблему зайнятості. Так, наприклад, у Європейських країнах частка підприємництва в чисельності зайнятих в економіці складає 50-60%.

Слід відзначити, що за період, що аналізується, темпи зниження чисельності зайнятих у підприємстві були вище темпів зниження чисельності економічно активного населення України, що характеризує інтенсивний відтік найманих робітників з сфери бізнесу, частково пояснюється ростом неофіційної зайнятості населення.

Аналіз даних, що характеризують структуру кількості, чисельності зайнятих та обсягів реалізації за суб'єктами підприємництва за 2004-2012 рр. (табл. 2), показав, що кількісно переважають суб'єкти підприємництва - фізичні особи (їх частка змінюється від 77,2% до 86,9%), але за чисельністю зайнятих та обсягами реалізованої продукції значно вище частка підприємств-суб'єктів підприємництва.

Так, у 2012 р. питома вага підприємств у кількості суб'єктів підприємництва склала 22,8%, у той час, як частка у чисельності зайнятих і обсягах реалізації - 77,1% та 94,3% відповідно. Тобто підприємства й досі залишаються більш ефективною формою організації діяльності суб'єктів господарювання. Вони сприяють підвищенню зайнятості населення, використанню виробничих потужностей, ефективного використанню ресурсного потенціалу, розширенню ринків реалізації конкурентоспроможної продукції.

Аналіз даних табл. 3 показав, що за період 2008-2012 рр. найбільша питома вага за чисельністю зайнятих у підприємстві України припадала на середні підприємства - суб'єкти підприємницької діяльності (від 34,4% до 42,6%) та великі підприємства (від 30,2% до 40,1%). Найменша частка зайнятих спостерігалась у малому бізнесі (24,9% - 27,2%). Аналогічна ситуація склалась і за обсягами продукції, що реалізується суб'єктами підприємництва. Тобто, не дивлячись на кількісне перевищення малих суб'єктів підприємництва (в 2012 р. - 94,3%), їх частка в чисельності зайнятих та обсягах реалізації була незначною (26,6% та 15,9% відповідно).

Таблиця 1

Динаміка чисельності економічно активного населення, зайнятих у підприємстві України, 2002-2012 рр.

Роки	Чисельність економічно активного населення, тис. осіб	Чисельність зайнятих у підприємстві, тис. осіб	Темпи зростання (зниження) – % до попереднього року		Коефіцієнт випередження (відставання)	Частка зайнятих у підприємстві в економічно активному населенні, %
			чисельність економічно активного населення	чисельність зайнятих у підприємстві		
2002	22830,8	10828,0	-	-	-	47,4
2003	22426,5	10570,0	98,2	97,6	0,987	47,1
2004	22231,9	10150,0	99,0	96,0	0,954	45,7
2005	22171,3	9740,0	99,7	95,9	0,955	43,9
2006	22202,4	9580,0	100,1	98,4	1,004	43,1
2007	22280,8	9430,0	100,4	95,7	0,939	42,3
2008	22245,4	9270,0	99,8	98,3	0,981	41,7
2009	22322,3	9150,0	100,4	98,7	0,979	41,0
2010	22397,4	8970,0	100,3	98,0	0,977	40,0
2011	22150,3	8467,7	98,9	94,4	0,932	37,3
2012	22051,6	8289,9	99,6	97,9	0,958	35,8

Розраховано за даними [10].

Таблиця 2

Структура основних показників діяльності суб'єктів підприємства, 2004-2012 рр.

Роки	Кількість СПД, %		Чисельність зайнятих, %		Обсяг реалізації, %	
	підприємства	фізичні особи	підприємства	фізичні особи	підприємства	фізичні особи
2004	17,6	82,4	75,4	24,6	94,9	5,1
2005	16,8	83,2	74,4	25,6	94,2	5,8
2006	16,7	83,3	73,4	26,6	94,1	5,9
2007	15,8	84,2	71,5	28,5	94	6,0
2008	13,8	86,2	69,4	30,6	93,6	6,4
2009	13,1	86,9	66,4	33,6	93,3	6,7
2010	17,3	82,7	73,9	26,1	93,6	6,4
2011	22,1	77,9	76,7	23,3	95,0	5,0
2012	22,8	77,2	77,1	22,9	94,3	5,7

Розраховано за даними [10].

Таблиця 3

Динаміка та структура чисельності зайнятих та обсягів реалізації за розміром суб'єктів підприємства України, 2008-2012 рр.

Суб'єкти підприємницької діяльності за розміром підприємств	Питома вага									
	Чисельність зайнятих					Обсяг реалізації				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Великі	40,1	39,6	30,2	31,4	32,4	44,6	45,6	41,6	44,5	42,1
Середні	35,0	34,4	42,6	41,7	41,0	39,1	37,7	41,5	40,3	42,0
Малі	24,9	26,0	27,2	26,9	26,6	16,3	16,7	16,9	15,2	15,9
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Розраховано за даними [10].

Процес розвитку підприємницької діяльності України характеризується нерівномірним розподілом суб'єктів підприємства за видами економічної діяльності (рисунком 1). На основі проведених розрахунків можна зробити висновок, що у структурі чисельності зайнятих у підприємстві в 2012 р. переважають зайняті промисловістю (39,0%); торгівлею, в основному, оптовою (15,9%); діяльністю у сфері транспорту та зв'язку (13,5%); операціями з нерухомістю, орендою, інжинірингом (10,7%).

Останніми роками поряд з промисловими сферами розвивається сфера послуг, де здійснюється

швидкий обіг коштів, не потрібно великих матеріальних витрат та інвестицій. Розвиток сфери послуг останніми роками пояснюється наступними факторами: значно меншими вкладеннями капіталу для відкриття та функціонування підприємств сфери послуг порівняно з виробничими підприємствами; швидким обертанням наявних грошових коштів; орієнтацією підприємств цих видів діяльності на локальний попит; скасуванням пільг для підприємств виробничої сфери; відміною державної монополії на торгівлю.

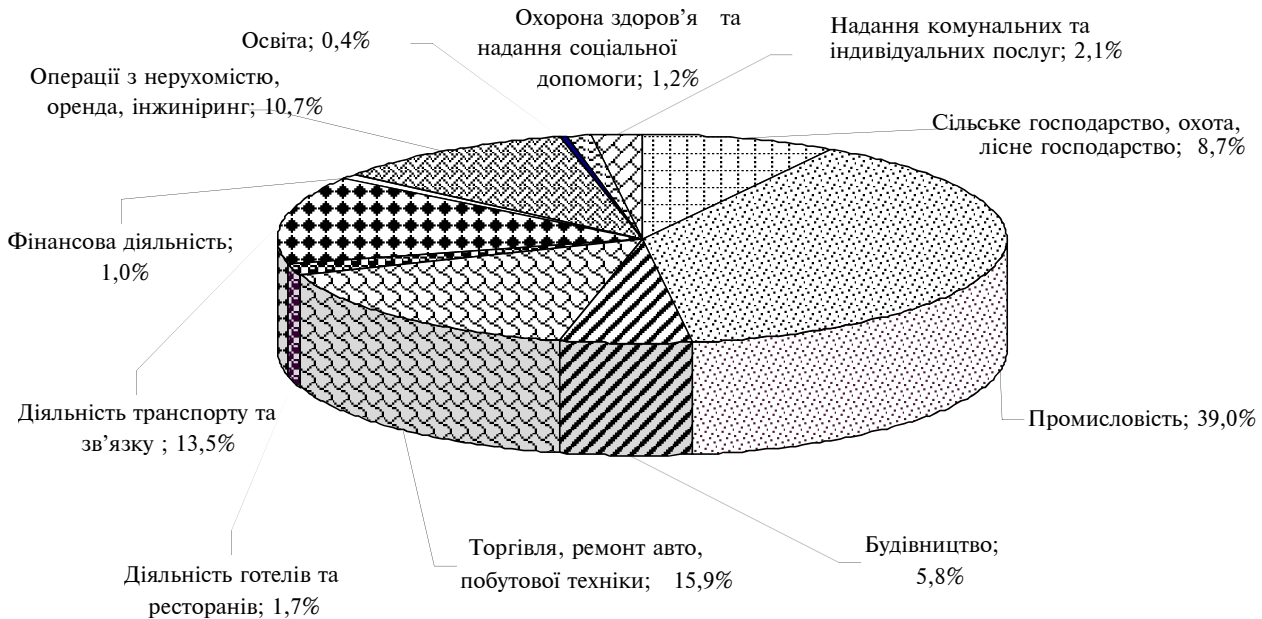

Рис. 1. Структура чисельності зайнятих у підприємстві України за видами економічної діяльності в 2012 р.

Оцінимо структурні зміни в чисельності зайнятих у підприємстві за видами економічної діяльності на основі коефіцієнту Гатева:

$$K_r^{2001-2012} = \sqrt{\frac{\sum (d_1 - d_0)^2}{\sum (d_1^2 + d_0^2)}} = \sqrt{\frac{0,0439}{0,5879}} = 0,273$$

де d_1 і d_0 – питома вага числа зайнятих в окремих видах економічної діяльності в 2012 та 2001 рр. відповідно.

За період з 2001 по 2012 р. відбулися помітні зміни в структурі зайнятих у малому підприємстві (коефіцієнт Гатева складає 0,273). Ці зміни обумовлені зниженням частки зайнятих у промисловості з 57,8% до 39,0%, у сфері торгівлі спостерігається зростання з 9,5% до 15,9%, у сфері операцій з нерухомістю – зростання з 4,5% до 10,7%.

Розрахунок коефіцієнтів еластичності чисельності зайнятих у підприємстві України за видами економічної діяльності у 2008-2012 рр., дозволяє зробити наступні висновки. В більшому ступені підтверджені змінам суб'єкти підприємництва, що здійснюють наступні види економічної діяльності: при зниженні на 1% загальної чисельності зайнятих у підприємстві України, чисельність зайнятих у будівництві знизилась на 2,8%, у сфері освіти - на 1,5%, у сфері промисловості та сільському господарстві знизилась на 1,1%, у фінансовій діяльності - на 1,2%. Незначні зміни відбудуться в сфері операцій з нерухомістю ($K_{el} = 0,4\%$), в сфері охорони здоров'я ($K_{el} = -0,1\%$).

В 2012 р. за територіальним розподілом найбільша концентрація робітників суб'єктів підприємництва та обсягів реалізованої ними продукції спостерігалася в Донецькій області (10,8%) всіх зайнятих у підприємстві, 8,9% - в Дніпропетровській, 6,1% - в Харківській, 16,4% - у м. Києві, так як у цих областях в основному зосереджені підприємства промисловості,

торгівлі, фінансової діяльності, операцій з нерухомістю. Найменша частка зайнятих припадає на Чернівецьку (1,2%) та Тернопільську (1,4%) області, м. Севастополь (0,9%).

Аналіз тенденцій розвитку підприємництва в Україні показав, що на сучасному етапі його специфіка проявляється в наступному [4]:

- інтенсивне розширення підприємництва, що проявляється в територіальному розширенні сфери бізнесу, збільшенні числа юридичних осіб-суб'єктів підприємництва та індивідуальних підприємств;

- відбувається інтеграція комерційної та виробничої діяльності. В результаті реалізації таких процесів з'являються нові організаційно-правові форми господарювання: корпорації, концерни, асоціації, консорціуми, холдингові компанії;

- відбувається зрощування капіталу вітчизняних та іноземних підприємств на основі утворення загальних сумісних фірм, підприємств з іноземними інвестиціями;

- інтенсивний розвиток комерційного посередництва. Організація та чітке налаштування виробництва – не проста справа, тому що для цього потрібні приміщення, відповідне устаткування, стабільна система закупок сировини та матеріалів, кваліфіковані робітники, певний стартовий капітал. Щоб скоріше отримати прибуток, багато підприємств здійснюють діяльність в сфері торгівлі;

- розширення сфери послуг (консалтингові, юридичні, страхові, транспортні, туристичні, готельні, рекламні, охоронні послуги, мобільний зв'язок та Інтернет);

- співпраця великого та малого бізнесу, активне впровадження нововведень. Малі та середні підприємства здійснюють розробки в основному на перших етапах досліджень, коли ще не потрібні значні матеріальні, кадрові, організаційні та фінансові витрати.

Таким чином, підприємництво виконує особливу роль у ринковій економіці, сутність якої зводиться до

обновлення економічної системи, створенню інноваційної середовища, що є причиною структурних перетворень. Структурні зміни в усіх сферах економіки впливають у першу чергу на економічну поведінку суб'єктів господарювання. Це проявляється в формуванні економічної ініціативи та розвитку підприємництва, тісній співпраці великих та малих підприємств. Розвиток підприємництва супроводжується ефективною мобілізацією та використанням ресурсів, впровадженням нових форм та методів організації виробництва, рішенням проблем зайнятості та безробіття, а також формуванням нових ринкових секторів. Тобто, підприємство є важливою сферою економіки, сприяє її розвитку, підвищенню ефективності, постійному оновленню та впровадженню інновацій.

Висновки. Проведений аналіз показав, що серед більшості факторів, які негативно впливають на конкурентоспроможність малих підприємств, виділяють три основні фактори – інвестиційний клімат, що є далеким від рівня, необхідного для швидкої модернізації економіки; виробнича інфраструктура, що в більшій частині нерозвинута; ведучі сфери, а саме фінансова та інформаційно-комунікаційна, ще й досі не відіграють відведену їм роль в інноваційній діяльності та сприянні залученню інвестицій у сектор малого підприємства.

В процесі здійснення діяльності малі підприємства стикаються з такими проблемами, як недосконала законодавча та нормативно-правова база; великий податковий тиск; високий рівень тінізації підприємництва, корупції та бюрократії; недостатнє фінансове забезпечення програм підтримки малого підприємства.

На сучасному етапі основними задачами державної політики в сфері розвитку малого підприємства повинні стати: створення сприятливих умов для розвитку малого підприємства, для підвищення рівня їх конкурентоспроможності; стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого підприємства; сприяння діяльності суб'єктів малого підприємства щодо просування товарів, які вони виробляють, на внутрішній та зовнішній ринки; забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян [11].

Слід відзначити значні недоліки в процесі реалізації державної політики, що обумовлені фінансовими проблемами в забезпеченні цих заходів. Саме тому розвиток малого підприємства можливий лише за умов раціонального поєднання ефективних методів та засобів державного регулювання та підтримки, головними серед яких є: підтримка виробництва та реалізація продукції; фінансово-кредитна підтримка; інфор-

маційно-консультативна підтримка створення та розвитку малого підприємства, підготовка спеціалістів та підвищення кваліфікації робітників.

Запропоновані напрямки підтримки забезпечать як підвищення ефективності діяльності суб'єктів підприємства, так і розвиток ринкової економіки держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Варналий З.С. Політико-правове регулювання підприємництва в Україні: теорія і практика: Монографія / З.С. Варналий, В.М. Кампо. – К.: Знання України, 2005. – 380 с.
2. Горфинкель В.Я. Предпринимательство: Учебник для вузов./ В.Я. Горфинкель, Г.Б.Поляк, В.А. Швандер.– 3-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2002. – 581 с.
3. Мочерний С.В. Основи бізнесу: навч. посібник / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, В.М. Фомішина. – К.: «Академія», 2009. – 384 с.
4. Воронов Н.П. Державне регулювання розвитку та підтримки підприємства: досвід України та Європейських країн / Н.П. Воронов // Статистика України. – 2011. – № 2. – С. 88-93.
5. Головач А. В. Статистичне управління економікою: прикладна статистика./ А. В.Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. – К.: КНЕУ, 2005.– 333 с.
6. Ляшенко В.И. Механизмы регулирования малого предпринимательства в Украине: монография / В.И. Ляшенко, Е.Г. Кошелева, А.Ф. Толмачева. – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 495 с.
7. Манцуров І.Г. Розвиток малих підприємств: Монографія/ І.Г. Манцуров, С.С. Ващаєв, С.Г. Дрига, О.А. Чуприна, А.В. Яценко. – К.: КНЕУ, 2009. – 181 с.
8. Господарський Кодекс України (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
9. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємства в Україні» №4618-17, від 22.03.2012 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
11. Гаєвська Л.М. Розвиток малого підприємства в контексті державної регуляторної політики / Л.М. Гаєвська // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – №6 (32). – С. 294-298.